

Chuyện Nhà Minh, Một Chút...

NAM CHI

Cho HC va LN

Thằng cu sinh ra nơi này. Tháng Năm, châu Âu đang mùa xuân. Bố cu dừng xe giữa đường vào bệnh viện để quay cảnh đồng cỏ nở hoa. Mẹ không ăn được đồ bệnh viện, ngon lắm, nhưng mà ở nhà nhẩn qua phải chịu khó kiêng khem nên đành nhịn, chờ bố mãi không thấy, tức quá nằm ôm bụng khóc. Bố vội vàng sang phòng trẻ sơ sinh đón thằng cu về giúp bố làm lành với mẹ. Cu chẳng giống các bạn cùng phòng tí nào, da thì vàng, mắt thì đỏ, tóc thì đen, môi chóp chép và mắt nhắm tít. Đến tận lúc mẹ ăn xong cơm bố nấu (nát) với thịt gà rang (mặn thụt lưỡi, quên không cho gừng) và canh (nhạt, quên muối), bố mới ôm cu hít hà. Bố phải ghi lại mùa cu ra đời để ông bà với chị ở nhà biết chứ, để cu của bố biết mình vào đời đẹp như thế nào chứ. Cu biết không, ngoài kia nắng mênh mông, cỏ xanh như mơ, bao nhiêu là cúc, vàng thắm vàng thía, mẹ thích hoa vàng lắm. Sau này, mẹ mà nhắc ngày này thì cu vội vàng bổ sung thêm ba sự kiện xảy ra trong mười ngày cu nằm trong viện với mẹ: bố quên chia khóa trong nhà là một, bố quên chìa khóa ô tô trong xe là hai, bố vứt tất cả dao kéo làm bếp của mẹ vào thùng rác là ba. Quên muối mắm, để cơm lúc khô lúc nát khi nấu ăn lúc mẹ vắng nhà thì không phải là sự kiện với bố. Bố tính đếm đoảng. Cu uốn cái lưỡi đang làm quen với tiếng Đức phát âm hai chữ đếm đoảng thành đánh đàng làm bố mẹ lăn ra cười. Cu thì tỉnh bơ ngồi chổng mông về phía bố mẹ, cái lưng bé bông cú cú, bận rộn với hộp xếp hình, miệng ê a. Chú Hoàng Linh ở Hưng gửi cho bố mẹ một cái băng ghi toàn những bài hát thuở măng non của bố mẹ. Chẳng hiểu sao, nghe nhoáng qua một cái cu đã khoái chí với những tu hú kêu hoa phượng nở ve ve ve hề về vui vui hề về, và lạ nhất là cu lại thuộc luôn lời bài Kim Đồng. Cứ nhìn cu dậm hai cái cẳng ngắn một gang hét đi tuyên truyền trong nhân dân đùng đùng đùng đoảng đoảng đoảng anh vẫn đi cô chú nào đến nhà chơi cũng phì cười. Đời sống tối sầm sầm nhiều lúc vụt sáng trong tiếng cu cười góp, ròn như ngô rang bạn xưa làng sơ tán dúm vào túi áo bông cho mẹ, ấm sức đến bây giờ.

Cu ba tuổi thì đi vườn trẻ. Ngày đầu tiên đi học, bố mẹ chuẩn bị cho cu mấy từ tiếng Đức để giao lưu văn hóa: chào, cảm ơn, khát, đi tè đi ị thì nói pipi, aa. Cẩn thận, cu hỏi mẹ: thế nếu con bị trẻ con lớn bắt nạt thì sao? Thì con bảo lass mich in Ruhe, để tôi yên.

Cả ngày cu lằm bằm ôn bài để tôi yên. Mẹ bảo đi ăn cơm, cu đang mải xếp hình: mẹ, để con yên. Chuông reo, bố đi làm về rồi kìa con, cu vừa đâm bổ ra mở cửa cho bố, vừa hét để con yên. Buổi sáng cu dậy sớm bất ngờ, ngồi ăn sáng ngoan bất ngờ, rồi giục mẹ đi vườn trẻ. Chưa có một bạn nào đến lớp, cu ngồi nhìn các cô chuẩn bị bê bóng cho trẻ con chơi, mẹ hỏi gì không biết, lại lass mich in Ruhe làm các cô cười thú vị. Các cô cứ tưởng cu biết tiếng Đức, có biết đâu vốn liếng tiếng bản xứ của cu chép ra chưa đầy một cái lá phong non.

Ngày hôm sau thì các cô biết. Mẹ đưa cu đi học, về dọn dẹp nhà cửa xong đang tính bật máy ngồi viết tiểu thuyết cho chị cu ở nhà đọc thì có điện thoại. Xin bà đến ngay cho. Đến, cu đang gào thét, nước mắt rùng rùng. Thấy mẹ, cu nín bật, giải thích một thôi một hồi về sự cu muốn chơi trong góc có tàu hỏa và nhà ga mà cô giáo không hiểu ý. Cô gọi một chị lớn người Việt ở nhóm bên sang dịch thì chị lại không biết tiếng Việt. Cu tức tối: chị ngỗng, cô ngỗng. Sao chị người Việt lại không học tiếng Việt. Sao con phải đi trường học tiếng Đức của cô mà cô lại không học tiếng Việt nhà mình. Các cô quây xung quanh, cười râm ran. Chao ôi, nước da thằng bé đẹp quá. Chao ôi, tiếng nước nó nghe như chim hót. Cu ứa nước mắt tức vì bị các cô cười.

Thế mà chỉ hai tháng sau cu đã nói tiếng Đức vèo vèo. Đến lớp, cu vẽ chữ A, bảo đây Hoelle bố mẹ ngày xưa tránh bom. Cô đâu biết thế nào là hàm hổ, cứ ngạc nhiên sao bố mẹ cu lại từng phải xuống địa ngục. Cu kể cho cô nghe sự tích hoa Narziss, cô một mực bảo đây là hoa chuông phục sinh. Chẳng

biết cô có nghĩ cu hơi ngớ ngẩn không, nhưng về nhà cu hỏi mẹ thế nào là Professor. à, giáo sư, tiếng Việt mình là giáo sư. Đây là người tự biết là mình còn ngốc lắm, còn phải học nhiều lắm. Cu buồn rầu, cô bảo con ngốc, cô gọi con là giáo sư nhỏ. Chỉ vì lời giải thích cho cu mà mẹ bị bố mắng cho một trận về tội dạy cu tiếng Việt lung tung.

Thì mẹ con mình học tiếng Việt thật là tiếng Việt nhé. Buổi sáng, nắng mới theo gió lạnh thỉnh thoảng vờn trên phố đã bắt đầu lấm tấm đôi ba lá bạch dương vàng, cu lùn cùn bước, bước chậm để còn nói cho kịp. Cu chỉ bầy chim vừa òa ra từ vườn nhà hàng xóm, bảo đấy là các bạn chim đi học bay đấy, cu cúi xuống với bông cúc dại gầy chia ra từ nách bờ tường đá, giả vờ nghe ngóng rồi kể rằng bạn bảo bạn muốn về mọc trong vườn đấy. Rồi cu vùi mẹ hát để hát theo hương rừng thơm đồi vắng - nước suối trong thâm thi - cọ xòe ô che nắng ... hôm qua em đến trường mẹ dắt tay từng bước... Đường về cu tự hát bằng tiếng Đức, một bài về những quả bóng bay đang bay vào bầu trời để gặp máy bay vừa ngang qua đó. Bài hát thật vui. Mẹ hỏi xin cô bản nhạc để hát theo cu thì cô lại bảo ở lớp không dạy bài như thế. Bố đành gạ cu hát để bố ghi nhạc và lời. Nhưng mà cu ngoáy móng chạy, bảo quên. Bài hát đó cu hay hát lắm, mỗi ngày lại thấy khác đi một tí. Mỗi ngày cái đuôi lời hát lại dài ra, đến cái đoạn cu mở cửa máy bay để mời các bạn bóng và mây trắng vào chơi thì mẹ biết chắc bài hát có từ đâu và phải thông báo ngay cho bố là thằng cu tính tình ưa bịa đặt lắm.

Đi ngoài phố, thỉnh thoảng cu lại được bố mẹ chỉ cho một ngôi nhà giăng đầy quần áo trẻ sơ sinh và thú nhồi bông, trên mái hay trước cổng còn có cái tổ cò to với con cò bằng rơm thập thò cái mỏ. Cu biết, một em bé vừa ra đời trong ngôi nhà đó. Và thắc mắc: thế ngày xưa con cũng là con của cò trước khi cò mang con về với bố mẹ à. Nhân đà cu kể lể: hỏi đó con khổ lắm, con đói, con khát, con muốn aa, pipi mà con chỉ biết tiếng cò, không gọi điện được bằng tiếng người cho bố mẹ để bố mẹ gọi điện cho cò bảo đưa con về sớm. Rồi tự thương mình, cu suýt khóc: tại sao bố biết tiếng cò mà bố không gọi điện cho con? Mẹ ngớ người, cu mới lên ba tuổi, có những gì trong cái đầu bé bỏng của cu?

Mẹ vẫn tự hào đã dạy được cu nói tiếng Việt như một đứa trẻ đang đi trên đường Hà Nội. Cũng là nói quá lên thôi. Có nhiều từ người ở nhà nói và hiểu ngay, cu không hiểu, như từ hoành tráng, sành điệu, muối. Nhưng cu lại thạo những tình trạng, cảm giác, vấn đề, hoàn cảnh và vân vân. Mặt mũi căng thẳng, ra khỏi vườn trẻ cu hỏi mẹ tình trạng là gì rồi thông báo: con có cảm giác là mẹ hôm nay sẽ có vấn đề. Vấn đề gì? Con có tình trạng sổ mũi. Tuyệt trắng xóa khắp nơi, cu đắp người tuyết mà không mang găng, sổ mũi là cái chắc. Mẹ buồn cười vì vẻ nghiêm trọng của cu. Cu giận dữ: con không bị chập mạch.

Chỉ đến năm thứ hai ở vườn trẻ là cu đã bắt đầu chán. Thế là cu phải đi học sớm. Bác sĩ tâm lý khám cho cu, cô giáo ở tiểu học kiểm tra cu, rồi cu lại phải qua mấy lần trắc nghiệm ở sở y tế. Cu nghe bác sĩ nói chuyện với mẹ rằng về năng lực tiếp thu thì cu đã rất chín so với tuổi, ở lại vườn trẻ sẽ không hợp nữa, nhưng mà về thể lực thì cu vẫn còn là trẻ con bé. Bằng chứng là cu xuống cầu thang vẫn phải đi bước một. Buổi chiều mẹ nấu ăn trong bếp, không để ý cu mở cửa ra ngoài. Đến lúc ra hành lang, mẹ thấy cu mồm miệng run run tập bước đều hai chân xuống cầu thang như trẻ lớn. Vậy là từ năm ngoái, sáng sáng cu đeo cái cặp to, hai cẳng chân bé thò ra bên dưới cô rảo bước theo mẹ đến trường. Bố bảo nhìn cu lấm chẫm bước, nhìn vết giày bé bỏng của cu in trên tuyết trắng tinh trong bóng tối mỗi bình minh mùa đông nơi này, thương đứt cả ruột. Mỗi ngày cu học một chữ, viết cái chữ đó to như là quả nho, ba lần là xong. Mẹ chả hiểu học thế này thì đến bao giờ cu biết đọc. Chỉ nhận ra rằng cu thay đổi từng ngày, hồi đầu cu thích làm người điều khiển xe đồ thùng rác, một lúc nhấc được sáu cái thùng, rồi thích lái tàu cao tốc ICE, mới hôm vừa rồi chả hiểu ngẫm nghĩ từ bao giờ, cu bảo bố mẹ rằng tương lai con sẽ không phải là người đưa thư đâu. Hỏi tại sao, đây là việc rất tuyệt vời, vì cần thiết cho bao người, cu giải thích chơi đùa bắt con hay thua. Các bạn bảo chân con không dài như của các bạn, đưa thư thì phải đi nhiều, đẩy xe thư cũng nặng, con không làm được. Mỗi người giỏi một thứ, con không giỏi đưa thư đâu.

Thì thôi. Cu được quyền làm những gì cu muốn, nếu điều đó không trái với quy định trong nhà ngoài đường. Ở nhà còn có lúc cu mè nheo, ra đường, cu lúc nào cũng bần khoản cái đó có đúng luật không. Cũng vì biết trái luật nên mặc dù đã điều đình với bố thành công cu vẫn quyết định thôi không cưới mẹ. Cưới chị cũng không được. Cưới cô bé người Ba Lan cũng không được. Con đã nói

với Elidabett rồi, bạn đã bằng lòng rồi, thế mà bây giờ bạn bảo sẽ cưới Valentin. Hai ngày thất tình làm cu lặng lẽ hẳn, trút được ra với bố mẹ, được an ủi mới tươi lên.

Hồi đó cu bốn tuổi. Thôi thì ta về ta tắm ao nhà vậy. Cu nghe cô Phạm Hải Anh khoe biết làm kem, lại có cả máy làm kem, rắp tâm cưới cô cùng cái máy. Chỉ còn chờ cô may áo trắng, đặt Pizza, mua hoa và mẹ may cho một bộ đồ đen là lên Dom làm đám cưới để có thể sở hữu luôn cái máy làm kem của cô. Cũng may, đi học sớm làm cu biết sớm nhiều điều, rằng nếu không yêu thật như bố yêu mẹ thì không nên cưới. Còn kem, thì có thể mua ở ngoài hiệu, ngon, mà cũng rẻ thôi mẹ ạ. Cu bàn với mẹ và chị, chị gặt đầu lia lịa làm cu tự tin hẳn để từ bỏ nỗi tiếc rẻ của mình. Mẹ ôm cu vào lòng tiếp thêm sức mạnh tự quyết cho cu, cu toài ra, cười: con không phải là bố đâu nhé.

Mỗi ngày học một chữ tiếng Đức, về mười phút là xong bài, là chơi. Bạn hơn cu hai ba tuổi, nên cu quyết tâm cố gắng để chơi giỏi như bạn, và mẹ cũng phải giúp. Mẹ mệt phờ. Mệt nhất là hồi đầu cứ tưởng học chữ một như các cụ ngày xưa học tiếng Tàu thế này thì còn lâu lắm cu mới đọc được sách, ai ngờ người ta dạy khác nhà mình, đi chậm mà về nhanh, chỉ sang học kì hai cu đọc vèo vèo, ăn đọc, để cuối cùng bố mắng mẹ làm gương xấu cho con, ị cũng thu thu giấu giấu cầm theo cuốn sách vào toilet, mẹ gọi mãi chẳng thấy dạ, mở cửa nhìn vào thì cu giật mình cười biết lỗi con quên. Thế là tiếng Việt của mẹ phải cạnh tranh cùng tiếng Đức. Truyện tranh ở nhà gửi sang, phần lời ngô nghê, sai chính tả ngữ pháp, mẹ không tin tưởng, truyện hay như Dế mèn phiêu lưu kí in từ ngày xưa ngày xưa trên giấy xấu, cu nhìn ngẩn ngại, chẳng biết bố mẹ ngày xưa ngấu ngiến thèm khát thế nào. Mẹ chỉ sợ cu đọc tiếng Đức quen rồi bỏ bằng tiếng Việt, quên đi, phí. Thế nên mẹ phải làm bài tập đọc riêng cho cu. Những bông hoa chuông buồn ngủ quá rồi. Trăng lên và sao lơ mơ thức giữa bầu trời. Họa mi thả từng chuỗi tiếng trong vạt góc vườn, nơi khóm tử đinh hương tím tỏa hương dịu dàng vào đêm tối. Cu đọc, ngạc nhiên, ơ, đúng vườn nhà mình rồi mẹ ạ. Và thích chí: lustig quá. Lustig như bài ngày con còn bé con vẫn đọc. Bài gì nhỉ, mẹ quên rồi? Cu chạy vào phòng chị gọi: Chi! hast Du auch in Vietnam schon gelernt? Chị đã học ở Việt Nam chưa? Rồi nhảy chân sáo ra phòng khách, bồng bồng trầm trầm: Bồng bồng công chồng đi chơi - Đi đến chỗ lội đánh rơi mất chồng - Chị em ơi cho tôi mượn cái gầu sòng - Để tôi tát nước vớt chồng tôi lên... Nàng nói với ta nàng hãy còn son - Ta đi qua ngõ thấy con nàng bò - Con nàng những đất cùng tro - Ta đi kín nước rửa cho con nàng.

Có lần chị em ngồi chơi với nhau, cu rủ rỉ hỏi chị về những ngày đầu đi học của chị ở Hà Nội. Rồi lại rủ rỉ kể cho mẹ nghe ngày xưa chị khổ hơn con, vừa vào lớp một đã phải học nhiều, phải tập viết mấy trang mỗi ngày đau tay lắm. Cu ngưỡng mộ chị ra mặt vì nghe nói ở nhà chị học giỏi, giờ lại học ở trung học, sau này sẽ được vào thẳng đại học, nhưng vẫn tìm ra lí do tự bảo vệ mình: em không học nhiều như chị ngày trước nhưng mà em cũng không ngốc hơn chị nhiều đâu. Năm nay cu học lớp hai, cải cách giáo dục, học trò lớp hai đã có điểm, cu toàn ăn một, chị cứ trêu nó biết không, nó học như thế là dốt nhất Việt Nam. Cu ngẩn ra: thế học giỏi ở Đức thế này vẫn dốt nhất ở Việt Nam mình à. Rồi chép miệng: Egal, chẳng sao, nhưng mà em đi học vui, không khổ như chị học ở Việt Nam. Mẹ cứ bắt em học bài tiếng Việt của mẹ ở nhà. Cô giáo mà biết em phải học nhiều hơn các bạn là cô cấm đấy.

Sự nghiệp ngôn ngữ Việt của cu thì đến là quanh co. Ông bà gửi sách học văn sang cho, mẹ nhìn, kinh ngạc mà không dám nói vì sách có vẽ i hệt sách mẹ học hơn ba mươi năm trước. Cu lật sách, chề vẽ xấu quá, và làm mẹ ù đầu vì một lô thắc mắc: làm sao mà Tí phải mừng vì bà đi chợ cho Tí quả cam? Đèn dầu là đèn gì? Bộ đội là gì? Nhìn tranh vẽ người, cu liên tưởng ngay tới ảnh tội phạm bị truy nã vẽ theo lời mô tả dán nơi nọ nơi kia rồi sợ sệt: đây có phải là kẻ độc ác không? Đến đoạn này thì mẹ chán hẳn. Và thế là cu phải học tiếng Việt trên bìa sách: Tuyển tập Nguyễn Huy Tưởng, tuyển tập Thạch Lam, Khi người ta trẻ, Nỗi buồn chiến tranh, Thiên sứ, Những mảnh đời đen trắng, Đi hết đường mưa, Đòng dao cho người lớn tuổi, Những ngọn gió Hươu Tát... Cái chữ Hươu này làm cu khổ sở lắm, y như khi đánh vần chữ hươu, rượu, khuỷu. Đánh vần diên dẫu méo cả miệng cu mới hiểu ra là không nên nhảy cóc khi đi chưa vững, mới tự lục sách học văn bảo mẹ chép hết văn ra một tờ giấy cho cu. Cu tự lự: Mẹ làm cô giáo được đấy. Học theo mẹ để hơn học theo sách học văn. Học theo sách này lâu lắm, chán lắm. Mẹ thở dài, thương cu, thương bao nhiêu anh chị mất chữ A miệng chữ O ở những ngôi trường, một thời của mẹ.

Bây giờ cu đã sáu tuổi, đã là học sinh lớp hai, đã khôn lắm. Đến độ có hôm biết bố mẹ giận nhau,

cu thì thăm giải thích cho chị rằng như thế bố mẹ có khi bỏ nhau đấy, bỏ nhau thì phải ra tòa, chị là con gái ở với bố nấu cơm cho bố, em là con trai thì ở với mẹ, cuối tuần chị em mình đổi nhau, chị về chơi với mẹ, em về chơi với bố. Bỏ nhau như thế không phải cãi nhau, lúc gặp nhau bố mẹ vẫn có thể hôn nhau đấy. Gặp nhau, may làm sao cu thạo tiếng Việt nên chị em chơi được với nhau ngay không bỡ ngỡ, cu lại còn có thể dịch cho chị hỏi đầu. Ai nói gì với chị, cu chấp tay sau đít, ngửa mặt lắng nghe, rồi quay qua chị nghiêm trang dịch, mặt phúng phính, người một màu, rất buồn cười và rất đáng tin cậy. Bây giờ thì cu phục chị lắm rồi, vì chị đọc được sách dày hơn cu bằng tiếng Đức, lại đọc tiếng Việt nhanh hơn cu bao nhiêu. Cu đang hạ quyết tâm sẽ đọc tiếng Việt đều mỗi ngày năm phút, một trang, để sau này xin việc ở Việt Nam thì thắng các bạn Đức.

Mấy hôm trước trời lạnh xuống. Cây cối trong vườn chia những tọc gậy đen đón tuyết. Những cảnh tuyết nguyên trinh làm cu ngẩn ngơ. Hai chị em vừa qua một Noel trắng, với những buổi biểu diễn cùng dàn đồng ca ở nhà thờ, với cây thông lấp lánh đèn màu và những bọc những gói quà dưới gốc, lại thêm cả một đêm ca nhạc bỏ túi bố cùng hát và mẹ quay video cho ông bà ở nhà xem. Mẹ nhớ ngày nào cu hơn một tuổi, mới học nói, bố mẹ có khách là bạn cũ, nửa đêm tắt cả ngòi hát những bài ca Hà Nội, cu cuống cả chân, riu giọng bảo bố hát chậm để còn theo: Hà nội mùa này vắng những cơn mưa - cái rét đầu đông khăn em bay... Ai về Thủ đô tôi gửi vài lời... Sông Hồng kia dâng sóng cùng quê hương... Một ngày về xuôi chân ghé Thăng Long buồn...

Nghìn năm sau ta níu bóng quay về... Những nóc phố, những nẻo đường xưa với mẹ bây giờ có thể thành lạ cả. Nhưng hơi may, giọt nắng âm ướt nơi quê nhà, lẽ nào... Chỉ mấy hôm nữa tết rồi. Hai chị em cu đã toan tính chuyện xin phép bố mẹ mua pháo bông đốt mừng năm mới. Thế mà rồi khủng bố, động đất, động biển. Những đỉnh sóng và những núi xác người. Mẹ cho phép hai chị em xem một phần tin tức trên tivi. Cu rùng mình: Như là Sodom. Chị em rù rì, rồi cu bảo: Mẹ nhỉ, may quá mẹ nhỉ, Việt Nam mình cũng là Asien, cũng gần ngay chỗ biển động mà thoát nhỉ. Con với chị không mua pháo bông nữa để tiền quyên góp cho nơi đang khổ được không?

Mẹ mỉm cười. Nhớ một dòng thư, trắng rừng, mùa đông, bạn bè, tuyết, buốt. Chúc bình yên trong một hạnh phúc buồn bã.

Nó của mẹ biết không? Chúng nó là ánh sáng đầu ngày. Chúng nó là hơi ẩm dịu dàng giữa một mùa xuân lạnh. Chúng nó là hơi thở của bình yên. Là tất cả. Mẹ mong hai chị em cu có một ngày, nơi này, hiểu được dòng Email kia bằng tiếng Việt, và hiểu tại sao, thương mến nhau tới mực nào con người mới biết mong cho con người chỉ một điều mong manh như thế: trong một hạnh phúc buồn bã, bình yên!

Limburg 29. 12. 2004